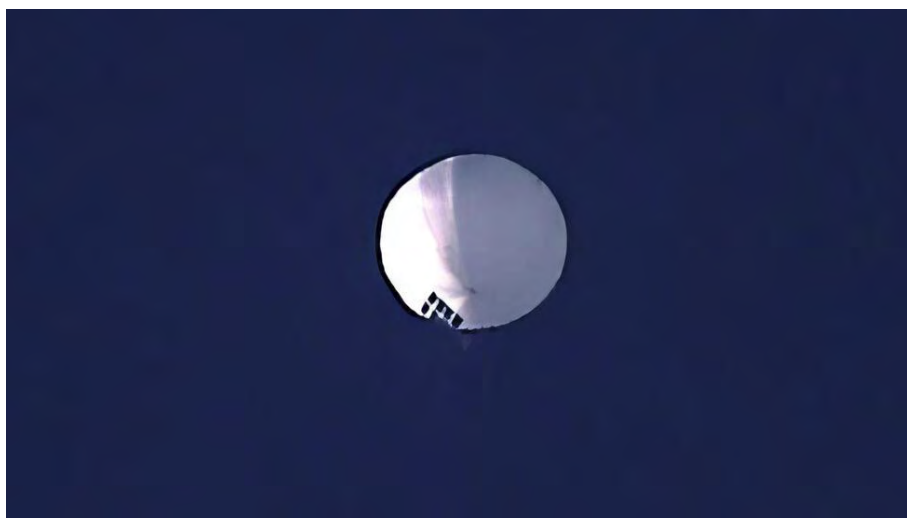

Khinh khí cầu gián điệp xuất hiện từ năm 1794 và ngày càng lợi hại.
rfi

Khinh khí cầu Trung Quốc bay rất cao trên lãnh thổ Hoa Kỳ vào ngày 2/2/2023, lúc chưa bị bắn hạ. © AP/Larry Mayer

Thời sự quốc tế những ngày đầu tháng 2/2023 này đột nhiên nóng bỏng với tình hình căng thẳng trong quan hệ Mỹ-Trung bắt nguồn từ vụ Hoa Kỳ ngày 04/02 đã bắn hạ một chiếc khinh khí cầu Trung Quốc mà trước đó đã bay ngang nước Mỹ. Bắc Kinh khẳng định đó là một phương tiện dân sự vô tình “lạc hướng” bay, trong lúc Washington đoán chắc đó là một công cụ do thám.

Ai đúng, ai sai, tranh cãi đã bùng lên gay gắt, nhưng trong dư luận phương Tây, giả thuyết về một chiếc khinh khí cầu gián điệp được Trung Quốc sử dụng có phần chiếm ưu thế. Ngay từ hôm 03/02/2023, khi thông tin về sự xuất hiện của chiếc khinh khí cầu Trung Quốc trên không phận Mỹ được tiết lộ, nhật báo Pháp Le Figaro đã nêu bật một thực tế là việc sử dụng phương tiện này vào mục tiêu do thám quân sự đã có ngay từ cuối thế kỷ 18, từ khi khinh khí cầu được phát minh.

1794: Khinh khí cầu đóng vai trò quyết định trong trận Fleurus

Trong bài “Khinh khí cầu gián điệp: Một câu chuyện bắt nguồn từ năm... 1794”, tờ báo Pháp cho rằng việc sử dụng khinh khí cầu để do thám như trong vụ vừa xảy ra giữa Mỹ và Trung Quốc không phải là mới. Khinh khí cầu liên lục địa hoạt động ở độ cao lớn đã từng được Nhật Bản sử dụng vào năm 1944, nhưng ngay từ năm 1794, phương tiện này đã được sử dụng lần đầu tiên cho mục đích tình báo quân sự.

Theo Le Figaro, 11 năm sau chuyến bay bay bằng khinh khí cầu đầu tiên do anh em nhà Montgolfier thực hiện (danh từ montgolfiere nghĩa là “khinh khí cầu” trong tiếng Pháp chính là đã được cấu tạo từ họ Montgolfier của hai nhà phát minh), một đơn vị quân đội gồm những người sử dụng khinh khí cầu đã được thành lập vào tháng 4 năm 1794 tại Meudon (ngoại ô Paris) theo quyết định của chính quyền Cách Mạng Pháp thời bấy giờ. Đơn vị được đặt dưới quyền chỉ huy của nhà hóa học Jean-Marie Joseph Coutelle.

Hai tháng sau, trong trận chiến Fleurus gần Charleroi (hai thành phố hiện nay thuộc nước Bỉ) giữa Pháp và một liên minh Anh-Áo-Đức, thông tin thu thập được từ khinh khí cầu L'Entreprenant được neo lại bằng giây cáp đã giúp quân Pháp giành chiến thắng trước quân Áo.

Gần một thế kỷ sau, trong cuộc Nội Chiến Mỹ, khinh khí cầu được quân đội Liên Bang Miền Bắc sử dụng rộng rãi từ năm 1861 để do thám đối phương, từ những chiếc được neo lại bằng giây cáp ở một vị trí cố định, hay từ những khinh khí cầu được tự do di chuyển trên không.

Còn tại châu Âu, trong cuộc chiến tranh giữa Pháp và Phổ (tiền thân của nước Đức ngày nay) trong những năm 1870-1871, khi thủ đô Paris của Pháp có nguy cơ bị quân Phổ bao vây, khinh khí cầu Neptune của đơn vị quân đội sử dụng khinh khí cầu do nhiếp ảnh gia Nadar thành lập đã bay lên không trung từ quảng trường Place Saint-Pierre trên đồi Montmartre vào ngày 13 tháng 9 năm 1870.

Thoạt đầu, phương tiện này chỉ được dùng để quan sát các vị trí của quân Phổ, thế nhưng sau đó, khi thành phố bị bao vây, chiếc khinh khí cầu của Nadar đã được khai thác cho các mục đích khác, từ vận chuyển thư từ vượt qua phòng tuyến của kẻ thù cho đến chuyến bay nổi tiếng vào ngày 7 tháng 10, cho phép chính khách Léon Gambetta đích thân đến thành phố Tours, cách Paris hơn 200 km để tổ chức kháng chiến ở đó.

Khinh khí cầu “xúc xích” thời Thế Chiến Thứ I

Khi thế giới bước vào cuộc Đại Chiến thứ nhất vào đầu thế kỷ 20, khinh khí cầu quan sát đã trở thành phương tiện được triển khai rộng rãi. Đức đã phát triển công nghệ khinh khí cầu dạng thuôn dài, được binh lính gọi nôm na là “xúc xích”, món ăn phổ biến của người Đức.

Người Pháp đã sao chép loại khinh khí cầu này để tạo ra loại khí cầu Drachen trong các cơ xưởng ở Chalais-Meudon, vùng ngoại ô Paris. Kỹ sư bách khoa Albert Caquot đã cải thiện phương tiện này, gắn thêm vào một số cánh cứng nhỏ giúp cho khinh khí cầu ổn định hơn khi gặp gió.

Những khinh khí cầu cố định này được kết nối với mặt đất bằng cáp thông tin liên lạc. Những người quan sát trong một cái khoan nhỏ phải chịu đựng thời tiết lạnh giá hay mưa gió trong nhiều tiếng đồng hồ. Loại khinh khí cầu do Caquot cải tiến sau đó được Hải Quân Anh sử dụng để phát hiện tàu ngầm.

Vào thời điểm chiến tranh kết thúc, khinh khí cầu cố định được ràng chặt dưới đất để trở thành các phương tiện ngăn chặn các máy bay ném bom của Đức và được sử dụng rộng rãi cho mục đích này trong cuộc Thế Chiến Thứ Hai. Được kết nối với mặt đất bằng dây cáp thép, khinh khí cầu giúp ngăn không cho phi cơ bay rà sát để tấn công.

Với sự trợ giúp của công nghệ, một số chương trình khinh khí cầu gián điệp sau đó đã được phát triển trong thời Chiến Tranh Lạnh với mức độ thành công khác nhau.

Khinh khí cầu Trung Quốc không hề bị phòng không Mỹ phát hiện

Vụ kinh khí cầu Trung Quốc bị bắn hạ vào tuần trước đã nêu bật một thực tế là thiết bị này đã không hề bị hệ thống phòng không vùng Bắc Mỹ của Hoa Kỳ phát hiện, đến mức mà Lầu Năm Góc phải công nhận là hệ thống của Mỹ có “lỗ hổng”.

Trong cuộc họp báo ngày 06/02, chính tướng Glen Van Herck, chỉ huy Bộ Tư lệnh Phòng Không Bắc Mỹ NORAD, đã phải thừa nhận rằng các hệ thống giám sát trên không trên lãnh thổ Hoa Kỳ gần đây đã không phát hiện ra các lần kinh khí cầu xâm nhập không phận Mỹ trước đây cũng như lần này và chỉ được biết thông tin nhờ các cơ quan tình báo khác.

Theo các quan chức trong chính quyền Biden, đã có ít nhất 4 lần kinh khí cầu Trung Quốc xâm nhập không phận Mỹ mà không bị phát hiện cho đến khi chúng rời đi, trong đó có 3 vụ xâm nhập xảy ra dưới thời cựu tổng thống Trump, vụ còn lại diễn ra trong những ngày đầu nhiệm kỳ của ông Biden.

Theo Le Figaro, dân biểu Michael Waltz thuộc đảng Cộng Hòa, thành viên Ủy Ban Quân Vụ Hạ Viện Mỹ đã xác nhận rằng Lầu Năm Góc đã tiết lộ trước Quốc Hội rằng những quả kinh khí cầu tự do đã được phát hiện trong không phận Hoa Kỳ gần Hawaii và Guam, cũng như gần bờ biển Texas và Florida.

Các vụ xâm nhập làm dấy lên lo ngại về năng lực phòng thủ của hệ thống radar mặt đất dưới quyền NORAD, nhiệm vụ chính là giám sát không phận Mỹ và Canada.

Dân biểu Waltz không ngần ngại phê phán; “Mặc dù có ngân sách quốc phòng trị giá 850 tỷ đô la, nhưng người Mỹ hầu như đã phải chứng kiến cảnh phi cơ địch lạng lẽ bay phía trên đầu họ.”

<https://www.rfi.fr/vi/qu%E1%BB%91c-t%E1%BA%BF/20230208-khinh-kh%C3%AD-c%E1%BA%A7u-gi%C3%A1n-%C4%91i%E1%BB%87p-xu%E1%BA%A5t-hi%E1%BB%87n-t%E1%BB%AB-n%C4%83m-1794-v%C3%A0-ng%C3%A0y-c%C3%A0ng-l%E1%BB%A3i-h%E1%BA%A1i>